

Evaluatie 2011

Projectbureau Zeeweringen

Datum	8 mei 2012
Status	DEFINITIEF
Auteur	Y.M. Provoost
Kenmerk	PZST-R-12051 kw

Inhoud

- 1 Inleiding, doel en opzet 3**
- 2 Aandachts- en verbeterpunten 4**
 - 2.1 Algemeen 4
 - 2.2 Opmerkelijke zaken in 2011 4
 - 2.3 Verbeterpunten voor 2012 4
 - 2.4 Aandachtspunten voor 2012 5
- 3 Hoe verder? 6**

1 Inleiding, doel en opzet

Zoals weer gebruikelijk de laatste jaren is over het jaar 2011 een evaluatie uitgevoerd. In dit rapport zijn de afzonderlijke evaluaties van de deelnemers aan het project samengevoegd en samengevat in verbeter- en aandachtspunten.

Een korte terugblik op 2011

Veel aandacht wordt besteed aan het geavanceerd toetsen van basalt om op die manier zoveel mogelijk basalt te kunnen behouden.

Een bom, een veldgraf en een tegenwerkende eigenaar van een dijk bepaalden voor een groot deel de start van de werken in 2011.

Afgelopen jaar is weer volop discussie gevoerd over de onderhoudspaden op de dijken. Open, dicht, groen, hek of geen hek, alles is weer wel een keer de revue gepasseerd.

Onze aandacht voor cultuurhistorie en omleidingen voor fietsers en wandelaars scoren goed.

Het jaar 2011 kan de boeken in als het jaar zonder schade door onze werkzaamheden aan bebouwing.

Qua onderzoek is het afgelopen jaar de nadruk duidelijk verschoven van de sterktekant naar de belastingkant.

Na jaren van zoeken is in 2011 begonnen met het opzetten van een systeem voor het behouden en verspreiden van al onze kennis. Voor het opzetten van dit systeem is contact gezocht met de Hogeschool Zeeland.

Gras stond niet alleen vanuit de onderhoudspaden in de belangstelling. Maar ook door de bevindingen van de oploopproeven is er veel aandacht besteed aan gras en klei. De acties die hieruit volgen gaan zeker door in 2012.

De evaluatie

De deelnemers aan het projectbureau-overleg (het management en de staf, de disciplineleiders en de vertegenwoordigers van de waterschappen) hebben begin 2012 een evaluatie opgesteld (deze verslagen zijn als bijlage bij dit rapport gevoegd). De belangrijkste punten van de afzonderlijke evaluaties zijn samengevoegd in dit rapport.

De volgorde in dit rapport is zoveel mogelijk gebaseerd op het primaire proces van het projectbureau.

In deze rapportage wordt onderscheid gemaakt tussen 'verbeterpunten' (zaken waarvoor concreet acties worden afgesproken (bewaking vanuit kwaliteitszorg)) en 'aandachtspunten' (zaken die ter harte genomen dienen te worden).

De stand van zaken wordt via de maandrapportage teruggekoppeld naar het projectbureau.

2 Aandachts- en verbeterpunten

2.1 Algemeen

In de bijlagen zijn alle gemelde aandachts- en verbeterpunten te vinden. In de volgende paragrafen volgt een opsomming (enigszins gegroepeerd) van in het oog springende punten en van punten die aandacht vragen.

De verbeterpunten worden omgezet in acties, de aandachtspunten zijn 'ter leeringh' (zie ook hoofdstuk 3).

2.2 Opmerkelijke zaken in 2011

- Ondanks discussie heeft de tarievenlijst z'n werk gedaan;
- Ongeveer de helft van de afdeling communicatie is met zwangerschapsverlof gegaan;
- Hobbymaatregelen vs wettelijk noodzakelijke maatregelen, binnen ecologie wordt er over gediscussieerd.

2.3 Verbeterpunten voor 2012

- Metingen voorland/vooroever en kreukelberm mogen nog uitgebreider;
- Ontwerpers meer betrekken bij wijzigingen in de uitvoering;
- Ecologen informeren bij wijzigingen ontwerp;
- Implementeren nieuwe meetmethodieken voor inventarisatie;
- Ontwerpers beter informeren over nieuwe ontwikkelingen/materialen;
- Verduidelijken rolverdeling en proces tav depots en transportroutes;
- Geen gebroken glooiingsmateriaal meer opmengen met LD-mix;
- Verbeteren interne kwaliteitsborging bij projectbeheersing;
- In aanvraag depotruimtes langere periode vragen, bij voorkeur tot april jaar erop zodat hergebruik materialen van werk a naar b mogelijk is;
- Planning weer strakker hanteren om planprocedure beter te kunnen doorlopen;
- In planning ruimte zien te vinden voor vroeger aanbesteden;
- Betere naleving eisen NB-wet bij uitvoering, let ook op schade;
- Projecten die niet in de scope zitten, maar die wel binnen Zeeweringen worden opgepakt, duidelijk communiceren en vastleggen van wie, wat doet;
- Resultaten van oplooptoeven en onderzoek gras verwerken in ontwerp, contract en uitvoering (zowel voor gras als voor klei);
- Strakker sturen op vragen die worden gesteld aan externe adviseurs, gezien tijd en kosten;
- Ecologen tijdig benaderen voor overleggen bij de uitvoering;
- Voor overleg op basis van contractstukken voor 1^e bouwvergadering samen met ecooloog;
- Concept passende beoordeling als check zenden naar ontwerper;
- Ecooloog vaker ecologische checks op het werk uit laten voeren;
- Ecologie op agenda van bouwvergaderingen zetten;
- Ecologische eindcheck zo kort mogelijk na oplevering werk uitvoeren;
- Verbeterpunten uit evaluatie SCB implementeren;
- Beter documenteren/vastleggen ongevallen en verbeterpunten implementeren;
- Tijdig afronden werkzaamheden (dus ook afrasteringen ed);
- Ook waterschappers vermelden in wekelijkse nieuwsbrieven;
- ...

Verbeterpunten voor 2012 uit 2010

- Zorgen voor een omschrijving hoe aannemers aan moeten tonen dat alternatieve materialen (voor grondverbeteringen) voldoen, tevens omschrijving voor bijmengen breuksteen opstellen;
- Tijdig overeenstemming verkrijgen over gebruik dijk en/of depotruimte.

2.4

Aandachtspunten voor 2012

- Aandacht voor wijziging omgevingsmanager met herverdeling van taken;
- Zorg voor duidelijkheid omtrent openstelling onderhoudspaden;
- De revisietoetsingen verdienen nog aandacht qua planning/inzet. Zeker Zeeuws-Vlaamse vakken;
- De personele inzet voor 2013 is krap. Er is tot begin juli geen ruimte meer om onverwachte zaken op te vangen. Voor de planning 2013 hierop beter inspelen;
- Komend seizoen komen de contracten onder de UAV-GC tot uitvoering, dit zal de nodige leer- en verbeterpunten gaan genereren;
- Door vroege aanbestedingen kunnen niet altijd alle leerpunten uit lopende werken worden meegenomen.
- ...

3 Hoe verder?

Vanuit kwaliteitszorg wordt een plan opgesteld waarin de in § 2.3 beschreven punten worden opgenomen.

Bij deze punten worden ook de verbetermaatregelen, de activisten en indien mogelijk de 'datum gereed' genoemd.

Wanneer het ingrijpende maatregelen betreft zal ook expliciet aandacht worden geschonken aan aspecten als geld, kwaliteit en informatie & organisatie.

Dit plan met verbeterpunten wordt voorgelegd aan het projectbureau-overleg.

....en uiteraard ook dit jaar weer het vriendelijke verzoek om toch zeker de bijlagen te lezen.

Bijlage

Inhoud:

Management	B. Kortsmit	8
Toetsing	R. vd Voort	10
Ontwerp	G. Wijkhuizen	11
Bestek en Uitvoering	S. Vermunt	13
Projectbeheersing	A. v. Ginneken	15
Omgevingsmanagement	R. vd Voort	16
Communicatie	A. McGovern	18
Onderzoek/innovatie	Y. Provoost	21
Ecolgie	R. vd Voort	23
Waterschap Scheldestromen	A. Marinisse	28

Management

B. Kortsmit

Algemeen:

Allereerst is mijn opmerking dat PBZ een doorgewinterde organisatie is die haar afspraken nakomt. Alle afspraken zoals verwoord in het Management contract 2011 van RWS (MC2011) zijn gehaald. De geplande dijkvakken zijn gerealiseerd en het daarvoor beschikbare budget was ruim voldoende. Belangrijk hierbij is de continuïteit van de bemensing en de ervaring die er is bij alle spelers van RWS, Waterschap, PBZ en niet te vergeten de provincie. De laatste partij gaat naar verwachting een uitstroom krijgen van ervaren krachten per 1-1-2013 waar wij als PBZ rekening mee moeten houden.

Specifiek:

2 duidelijke hindernissen in de realisatie van 2011 zijn genomen.

- Allereerst het dijkvak Baarland (zeg maar dijkvak Minderhoud) is na jaren 'gedoe' afgerond. Mijn evaluatie van dit dijkvak is dat werken die lastig zijn, moeilijk gaan alleen maar succesvol zijn als ze vastgepakt worden en niet losgelaten worden en dat iedereen van hoog tot laag (bestuurder tot medewerker) hiervan doordrongen is. Het 'afdwingen' hiervan is de bestuurlijke afspraak dat uitstel niet meer mogelijk is. De rol van het Waterschap komt dan nadrukkelijk naar voren en is goed ingevuld. Maar moet ook nadrukkelijk gemobiliseerd worden.
- Ten tweede is er in het dijkvak Westkapelle een kort geding geweest na voornemen tot gunning wat ons uiteindelijk 2 maanden vertraging kost. Mijn evaluatie hiervan is dat we nog steeds te laat gunnen en eigenlijk niet echt tijd hebben om dit soort toestanden soepel te tackelen.

Een prominent dijkvak is in 2011 te vermelden qua realisatie en dat is de polder Schouwen. Een dijkvak met verhoudingsgewijs enorm grote en kostbare afwijkingen. Gemiddeld over alle werken in 2011 past dit financieel in onze verwachting, maar mijn evaluatie hierbij is dat (misschien wel specifiek voor Schouwen Duiveland) onvoldoende weten van de bestaande situatie.

Vervolgens als laatste voor 2011 zijn de overslagproeven te noemen. Wat begon als een onderzoek in golfoploop en overslag mondt uit in kamervragen en media aandacht. Er is enorm veel energie in gestoken en uiteindelijk is de storm weer geluwd. Maar die kan weer opsteken!! Mijn evaluatie is dat gras op de dijk voor PBZ prominent in beeld is gekomen en veel nadrukkelijker dan voorheen een constructieonderdeel is geworden. De opdracht die we onszelf mogen opleggen is om te innoveren op gras/klei dijken. Dit is van toepassing voor de reeds uitgevoerde werken en voor de werken die we nog moeten doen.

In de voorbereiding van 2012 zijn ook de nodige hindernissen genomen.

- Allereerst de restdijkvakken Walsoorden en Hoedekenskerke. Ook restanten van dijkvakken die geen lange ruitstel dulden. Verhoudingsgewijs kosten deze mini vakken veel energie, geduld, tijd en volharding en op dit moment is mijn evaluatie ook hier dat de enige weg hiervoor rechtdoor gaat.

Gemeentelijke invloed blijkt speelt hier een grote rol. Ook hier speelt het Waterschap een grote rol als eigenaar van de dijk en sparringpartner van de gemeentes. De rolverdeling en planning moet wel helder gesteld worden; wie doet wat en op welke termijn!!

- Het dijkvak Oostelijke Sloehavendam heeft een voorlopige voorziening gepareerd en nog een Raad van State procedure lopen. Bestuurlijk is hier duidelijk een stap genomen om het werk te gunnen en mijn evaluatie hierbij is om op te schalen en bestuurders tot besluiten te laten komen.
- Het dijkvak van Citterspolder is binnen 1 jaar van 'niet in de scope' tot 'gegrond' binnengestormd bij PBZ. Natuurlijk hebben veel politieke druk en aandacht hierbij geholpen, maar mijn evaluatie hierbij is dat als m.n. bestuurders echt willen, ons werk heel snel kan gaan.
- Als laatste het dijkvak Stavenisse met duurzaamheid. Hier hebben we een duidelijke stap genomen om duurzaamheid naar de markt neer te zetten. Dit kost ook veel extra energie en in dit geval daadkracht van RWS. Het resultaat is op bereikte duurzaamheid beperkt, maar op signaal naar de markt heel prominent. Mijn evaluatie hier is dat we zo'n stap moeten durven om op termijn resultaat te boeken.

Richting 2013 en verder heeft in 2011 natuurlijk de werkpaden discussie een prominente rol gespeeld. Het dijkvak Hollarepolder als wegbereider voor alle 'groene' dijkvakken t/m 2015 heeft de gemoederen bezig gehouden. Deze discussie zet zich in 2012 voor. Mijn evaluatie hiervan is dat de politiek ook tussentijds invloed heeft op ons werk en wij hiermee moeten rekening houden.

Toetsing

R. vd Voort

ALGEMEEN

Door het vertrek van de omgevingsmanager is Roy van de Voort doorgeschoven naar deze functie. De werkzaamheden m.b.t. toetsingen en het bijwonen van startoverleggen en (voor)ontwerpoverleggen wordt nu gedaan door Ruud Bosters, evenals het controleren van revisietoetsingen en het opmaken van de maandrapportages voor het PBO.

In 2012 zullen de controletoeetsingen zijn afgerond en wordt door het waterschap ingestoken op een inhaalslag van revisietoetsingen.

CONTROLETOETSINGEN

- * In 2011 zijn de controletoeetsingen conform planning opgeleverd.
- * Voor 2012 zijn er nog slechts 2 controletoeetsingen (2015-trajecten) uit te voeren, uit praktisch oogpunt worden deze nog uitgevoerd door Roy van de Voort.
- * Basalt wordt vrijwel overal geavanceerd getoetst om dit zo mogelijk te kunnen behouden (kostentechnisch maar ook cultuurhistorisch voordeel).
- * Breekwerk voor controletoeetsingen gereed, nog enkel breekwerk voor ontwerpen.

REVISIETOETSINGEN

- * Het waterschap heeft haar eigen doelstelling niet gehaald, desondanks is de achterstand revisietoetsingen niet verder opgelopen.
- * Achterstand revisietoetsingen Zeeuws-Vlaamse dijken qua tijd groter.

Ontwerp

G. Wijkhuizen

TERUGBLIK ONTWERP / CONTRACTVOORBEREIDING 2011

In 2011 zijn de ontwerpen van de dijkvakken die in 2013 in uitvoering komen afgerond. Daarnaast zijn de contracten voor de dijkvakken die in 2012 in uitvoering komen voorbereid.

In de diverse ontwerp en contract overleggen is het volgende naar voren gekomen:

Tijd

- Besluitvorming rond een aantal dijkvakken is lang onduidelijk (Schorenpolder, Hoedekenskerke).
- Het dijkvak van Citterspolder is in een laat stadium aan het ontwerp en contractvoorbereiding toegevoegd.
- Het dijkvak Vissershaven Bruinisse is aan de planning toegevoegd.
- Aanbestedingsplanning is door bovenstaande punten in het gedrang gekomen.
- Door vroeg aan te besteden kunnen leerpunten soms niet of beperkt meegenomen worden uit lopende werken (Oesterdam).

Kwaliteit

- Interne afstemming over ontwerp-specifieke zaken (rekenregels, nieuwe methoden/toetsing, detaillering constructie) verliep prima.
- De standaard ontwerpnota heeft een update gehad.
- De nieuwe ontwerphandleiding is afgerond.
- Per dijkvak is er een overleg geweest over de contractstukken en tekeningen tussen alle betrokkenen.
- Er zijn grote aanvullingen en wijzigingen op de contracten gekomen in een late fase: Van Citterspolder, Hoedekenskerke, Stavenisse, Walsoorden. De inlichtingenperiode is gebruikt voor grote wijzigingen. Op dit moment zijn de gevolgen voor de kwaliteit van de contracten nog onduidelijk.
- Bij de wisseling van tekenaars bleek duidelijk dat een civieltechnische achtergrond ook voor tekenaars noodzakelijk is.

Informatie

- Voor de dijkvakken die in behandeling zijn worden aanvullende metingen verricht: profielen 100m, teen, kreukelberm, voorland, opbouw bekleding, asfaltonderzoek, grondonderzoek (fysisch / chemisch), handsonderingen. Deze aanvullende informatie is steeds vroeger voorhanden.
- Betrokkenheid ontwerpers bij de uitvoering van de werken was goed. Verbetering is wel mogelijk met betrekking tot wijzigingen in de uitvoering die gevolgen hebben voor het ontwerp.
- Transportroutes en depotlocaties: onduidelijkheid over vaststelling en proces.

Capaciteit

- Ontwerpers: de capaciteit was voldoende.
- Tekenaars: de capaciteit is aangevuld lopende het jaar. Enerzijds door extra vragen en wijzigingen en anderzijds door het vertrek van Frank Borst.
- Wisseling van tekenaars tijdens contractvoorbereiding is ongunstig door lange inwerkperiode.

VOORUITBLIK ONTWERP / CONTRACTVOORBEREIDING 2012

In 2012 worden de ontwerpen van de dijkvakken die in 2014 in uitvoering komen afgerond. Daarnaast worden de contracten voor uitvoering in 2013 voorbereid.

Tijd

- Extra vragen voor capaciteit van ontwerpers/tekenaars tijdig signaleren.
- Tijdige besluitvorming over aanvullende vragen/wijzigingen.
- Inlichtingenperiode niet gebruiken voor grote wijzigingen.
- Voor 2013 zijn er wederom een aantal grote werken, planning goed op afstemmen.

Kwaliteit

- Aanvullende informatie verkrijgen van specialisten (voorbeeld asfalt) om contract en kennis te verbeteren.
- Modelcontract voor 2013 aanpassen voor eerste publicatie. Afstemmen op uitvoering en contractbeheersing.
- Contract technisch/inhoudelijk nalopen en indien noodzakelijk verbeteren. Input vragen van verschillende disciplines.

Informatie

- Elke maand een ontwerp/contract overleg plannen.
- Alle aanvullende informatie met betrekking tot opbouw dijklichaam voor start tekenwerk (contract) inventariseren en eventueel aanvullen. Metingen kreukelberm en voorland mogen uitgebreider/beter.
- Ontwerpers kunnen beter geïnformeerd worden over nieuwe materialen/ontwikkelingen.
- Ontwerpers meer betrekken bij wijzigingen in de uitvoeringsfase die gevolgen hebben voor het ontwerp.
- Transportroutes en depotlocaties: duidelijkheid in rolverdeling en proces vaststelling.

Capaciteit

- De ontwerpcapaciteit voor 2011 wordt vastgehouden in 2012.
- De tekencapaciteit voor 2011 wordt vastgehouden in 2012.
- De capaciteit is afgestemd op de omvang van de werken die in 2013 uitgevoerd worden. Daarnaast wordt er geanticipeerd op een aantal aanvullende vragen.

Bestek en Uitvoering

S. Vermunt

Terugblik

- De ingevoerde tarievenlijst heeft tot veel discussie in de bouwkeet geleid. Steeds terugkerende discussie was of iets wel of niet onder de tarievenlijst viel. Toch heeft de tarievenlijst veel geld opgeleverd. Enkele tonnen aan meerkosten zijn bespaard.
- De planning van de aanbesteding van de werken voor 2012 is aanzienlijk uitgelopen als gevolg van onder andere een voorlopige voorziening op het dijkvak Van Citterspolder / Oostelijke Sloehavendam en onzekerheid over het al dan niet behouden van een wachthuisje op het dijkvak Hoedekenskerke.
- Hoeveelheid meer werk was aanzienlijk minder dan vorig jaar. Negatieve uitschieter was Polder Schouwen door onvoorziene grondverbeteringen en verbeteringen kleipakket op de kruin.
- Door de aangetroffen steen in de klei op het dijkvak Poortvlietpolder is de aandacht hierop verscherpt. Toetsers en contractgemachtigden zijn geïnstrueerd.
- De teugels zijn strakker aangetrokken voor wat betreft de kwaliteitsborging. Opleggen kortingen en stopzetten betaling waren op 2 werken nodig. Dit heeft echter wel enige beweging in positieve zin bij de aannemer teweeg gebracht.
- Hergebruik van gebroken glooiingsmateriaal opgemengd met LD-mix lijkt geen gelukkige constructie te zijn. Het materiaal blijkt bij opkomend tij en forse regen te veranderen in blubber.
- Het kraanongeval op Polder Schouwen heeft het nodige stof doen opwaaien maar heeft als positief effect dat we nu allemaal veel meer aandacht schenken aan veiligheid.
- Aantal opmerkingen m.b.t. het niet tijdig plaatsen definitieve hekwerken. Medewerkers gevraagd te monitoren dat dit volgend seizoen vóór oplevering wordt gedaan.
- Depot wat onder NB-wet viel moest in november zijn opgeruimd. Dit is niet haalbaar. In aanvraag langere periode vragen, bij voorkeur tot april jaar erop zodat hergebruik materialen van werk a naar b mogelijk is.
- Het tekort aan fosforslakken heeft niet tot problemen geleid. Hoogovenslakken en mijnsteen hebben het tekort aangevuld.
- De inzet van een toetscoördinator heeft zijn vruchten afgeworpen. Ook in 2012 zal dit zeker tot een verbetering van onze interne processen leiden.

Vooruitblik 2013

- Komend seizoen zal URSCB worden ingevoerd.
- Toetscoördinator zal voor verdere standaardisering en verbetering van het toetsproces zorgen.
- Duurzaamheid als EMVI-criterium zal worden geëvalueerd en zoals het er nu naar uitziet verder worden doorontwikkeld.
- Komend seizoen komen de contracten onder de UAV-GC tot uitvoering, dit zal de nodige leer- en verbeterpunten gaan genereren.
- De personele inzet voor 2013 is krap. Er is tot begin juli geen ruimte meer om onverwachte zaken op te vangen. Voor de planning 2013 hierop beter inspelen.

- Veiligheid wordt hoog geagendeerd. Bij wijzigingen op het werk wordt aandacht gevraagd voor de mogelijke nieuwe veiligheidsrisico's en er zijn huisregels opgesteld voor het gebruik van Persoonlijke Beschermings Middelen (PBM's). V&G plannen van de aannemer worden beter gescreend door onze veiligheidscoördinator.

Projectbeheersing

A. v. Ginneken

Voor projectbeheersing is verbeterpunt interne kwaliteitsborging (IKB). Focus in eerste instantie op IKB tav SCB.

Is PDCA geborgd? Dit zal meer aantoonbaar gechecked gaan worden.

Daarna IKB breder op pakken en combineren met kwaliteitsmanagement. Wel lean en mean.

Omgevingsmanagement

R. vd Voort

Terugblik (willekeurige volgorde)

- Alle reguliere vergunningen/goedkeuringen t.b.v. de werken in 2011 zijn tijdig verkregen.
- Langs alle transportroutes zijn weer bouwkundige vooropnames gedaan. Bij geen enkel pand of object is schade ontstaan als gevolg van onze transporten of werkzaamheden.
- Het aanwijzen en aanleggen van depotlocaties was een knelpunt (in 2009 en 2010). In 2011 waren alle depotlocaties er tijdig, evenals voor 2012.
- De voorheen strakke planning van het hele proces (van ontwerp tot uitvoering) wordt al bij ontwerp te makkelijk losgelaten. Daarnaast worden wijzigingen na afronden ontwerpnota te makkelijk geaccepteerd. Hierdoor ontstaan te veel onzekerheden en uitloop op de planvoorbereiding. Deze is immers aan wettelijke termijnen gekoppeld en kan dus niet bekort worden.
- A.g.v. bovenstaand punt ontstaat ook uitloop op aanbesteding. Dat heeft weer tot gevolg dat, bijv. a.g.v. arbitrages, werken (te) laat starten en dat heeft weer zijn weerslag op de omgeving. Denk aan Raad van State Oostelijke Sloehavendam, onzekerheden omtrent wachthuisje Hoedekenskerke, onzekerheden over de extra wensen van de gemeente Hulst.
- Door de discussie aangaande het strand en onderhoudspad bij Ossensisse, de beleidsnotitie "Daar bij de waterkant", de discussie over de al dan niet groene dijk in de Hollarepolder en het gewijzigde politieke klimaat is de houding van het waterschap t.a.v. de onderhoudspaden (en de inrichting daarvan) gewijzigd. Dit lijkt voor extra risico's t.a.v. de planning te gaan zorgen a.g.v. juridische procedures.
- Binnen uitvoering hebben zich een aantal incidenten voorgedaan waarbij de Nb-wetvergunningen niet werden nageleefd. Hierdoor is de houding van de provincie t.a.v. het projectbureau kritischer geworden. Formele waarschuwingen zijn afgegeven voor het niet plaatsen van deugdelijke afsluitingen (Abraham Wisssepolder), puin breken in broedseizoen en voor werkzaamheden op de dijk en het van depot Gatweg buitenom de Nb-wetvergunning (Geertrui-, Scherpenissepolder).
- Er is onduidelijkheid over hoe besluitvorming rondom projecten die niet binnen de scope (Plompetoren) vallen plaatsvindt en over hoe deze projecten beheerst worden.
- Herstelopgave Bruinisser Inlaag stuitte op maatschappelijke en bestuurlijke weerstand en is daardoor stopgezet. Het alternatief is een financiële bijdrage aan Rammegors. Vogelbescherming vooralsnog kritisch over deze keuze.
- Het verplaatsen van zeegras is in 2011 voorspoedig verlopen.

- Door uitvoering wordt veel schade aangericht aan schorren (Zuidgors, Viane, Bathpolders), extra herstelwerkzaamheden worden vaak buitenom aannemers uitgevoerd omdat deze vinden niet verantwoordelijk te zijn. Ze voldoen echter niet aan de eisen uit de Nb-wetvergunningen. Constateringen van schade aan de schorren worden niet door Zeeweringen zelf, maar door Dick de Jong (RWS Zeeland) gedaan.
- Cultuurhistorie is een volwaardig onderdeel in het ontwerpproces, contacten in de regio zijn goed, veel waardering voor jaarlijkse cultuurhistorische dag Zeeweringen (in 2011 in Westkapelle).
- De fietsomleidingen en wandelomleidingen zijn in goed overleg met betrokken partijen gerealiseerd. Veel lof over tijdige communicatie. Gedurende de werkzaamheden klachten over slecht door de aannemer in stand gehouden omleiding in de Geertrui-, Scherpenissepolder.
- Contacten met visserij verbeterd ten opzichte van 2010, naast individueel aanschrijven wordt gebruik gemaakt van nieuwsbrieven etc. binnen de branche-organisaties. Minpunt is dat gegevens van LNV moeizaam bij ons komen (bij de Meetadviesdienst), risico is dat de kaart met visvakken en mosselpercelen opgezet door de Meetadviesdienst gedateerd raakt.

Vooruitblik/verbeterpunten (willekeurige volgorde)

- Strakkere sturing op proces nodig om in de planning gecreëerde ruimte niet al voor in het proces op te souperen.
- Meer aandacht voor naleving Nb-wetvergunningvoorwaarden tijdens uitvoering.
- Streven naar een projectplannetje (ten minste T-G-O) voor ieder projectje/proef dat buiten scope valt en dit bespreken in Rho om haalbaarheid/wenselijkheid/gevoeligheden te bespreken.
- Trachten snel weer een algemeen geaccepteerd beleid t.a.v. de onderhoudspaden krijgen of op andere wijze voorkomen dat dit risico's m.b.t. de planning oplevert.

Communicatie

A. McGovern

Externe communicatie

De volgende producten ondersteunden in 2011 de externe communicatie:

- o Huis aan huiskranten:
 - o Bij aanvang van de werken edities per dijktraject;
 - o Bij einde van de werken één editie voor alle dijktrajecten;
- o Diverse flyers (met name voor de horeca/recreatiesector);
- o Informatieborden dijktrajecten 2011;
- o Actuele informatie op www.zeeweringen.nl;
- o Digitale nieuwsbrieven, voor elk dijktraject een editie;
- o Gastlessen op 4 basisscholen; 2 in Westkapelle en 2 in Scherpenisse, incl dijkbezoek;
- o Algemene brochure project Zeeweringen;
- o Projectfilm 'Voor veilige dijken' (ook voor intern gebruik);
- o Omgevingsplannen voor de dijktrajecten in uitvoering;
- o Al op 6 september, 16 november en 7 december van 2010 vonden informatiebijeenkomsten plaats voor de dijkversterkingen Polder Schouwen en Gat van Westkapelle;
- o In september 2011 werd in PBO de voorgestelde strategie voor gebruik van nieuwe Social media binnen het projectbureau goedgekeurd. Vanaf dat moment werd vooral twitter regelmatig ingezet voor de externe communicatie.

De uitvoering van de dijktrajecten 2011 kende een moeilijke start, onder meer door de vondst van een bom en mogelijke aanwezigheid van een veldgraf in Westkapelle en de stroef verlopende onderhandelingen met een grondeigenaar in dijktraject Ellewoutsdijk. Dit bemoeilijkte ook de (tijdige) ontwikkeling van de relevante communicatiemiddelen.

Continu is over het project Zeeweringen informatie te vinden

- o In en om het Watersnoodmuseum in Ouwerkerk. In het museum staat een expositie. Buiten langs de dijk ligt de museumglooiing;
- o In Fort Ellewoutsdijk: een expositie.

Vorbereiding 2012

Eind 2011 werd gestart met de voorbereiding van huis aan huiskranten, informatieborden, informatiebijeenkomsten enz. voor de werken in 2012.

Interne communicatie

Ten behoeve van de interne communicatie verschenen:

- o Zeeweringenkranten (editie 33 maart en editie 34 september);
- o Digitale Nieuwsblokken.

Evenementen

Op 20 april organiseerde projectbureau Zeeweringen samen met waterschap Scheldestromen en de Delta Academy van de Hogeschool Zeeland, de sinds 2009 jaarlijks terugkerende Kustexcursie. (Toekomstige) studenten Civiele Techniek en Aquatische Ecotechnologie, scholieren MBO en leerlingen HAVO/VWO maakten kennis met techniek, ecologie, gebiedsontwikkeling en klimaataspecten. Zij bezochten van het project Zeeweringen het dijktraject Gat van Westkapelle.

Op 28 april bezocht een groep studenten van de opleiding Integrated Coastal Zone Management (Van Hall Larenstein) dijktraject Polder Schouwen. Na vertoning van de projectfilm en informatie in de keet volgde een rondleiding met uitleg op het werk.

Waterschap Scheldestromen organiseerde op 24 september een Open Dag bij Hoedekenskerke.

Projectbureau Zeeweringen bezette ook een post en gaf belangstellenden algemene informatie en waar relevant informatie over dijktraject Hoedekenskerke restant dat in 2012 wordt uitgevoerd.

In oktober werd het 25 jarig bestaan van de stormvloedkering gevierd. In het kader daarvan vond op 6 oktober een studentendag plaats in het ir. J.W. Topshuis. Projectbureau Zeeweringen verzorgde tijdens die dag 6 workshops voor studenten.

Netwerken

Dienst Zeeland organiseerde op 10 november de 2e omgevingsdag Zeeland. Omgevingsmanagers en communicatieadviseurs wisselden tijdens deze dag ervaringen uit. De dag werd geopend door HID Johan Jacobs. Er waren diverse presentaties over omgevingsmanagement (case Vlaketunnel) en Politiek Bestuurlijke sensitiviteit. Ook kwam Basis Relatiemanagement binnen dienst Zeeland aan de orde.

Overig

Vooral tijdens de uitvoering van de werken werd weer tijd gestoken in de behandeling van vragen/klachten en het verstrekken van informatie. Evenals voor 2010 geldt dat ook dit jaar het aantal klachten aanmerkelijk minder was dan de jaren voor 2010. Naast mogelijke inzet voor een publieksvriendelijke aanpak door de opdrachtnemers mogen we dit resultaat wellicht ook toeschrijven aan onze uitgebreide informatieverstrekking: in het voortraject aan diverse (vaste)

doelgroepen die we steeds beter weten te vinden; korter bij de uitvoering richting omwonenden.

De afdeling Communicatie zorgt ervoor dat op websites van relevante projecten informatie over het project Zeeweringen verschijnt. Een voorbeeld daarvan is de website van Nederland Leeft met Water.

Vanaf 28 februari werden op Tholen gedurende enkele weken proeven uitgevoerd met de golfsimulator. Hierdoor ontstond de nodige commotie over onveilige (grasmatten op) dijken wat leidde tot Kamervragen. De communicatie over dit onderwerp werd in eerste instantie opgeschaald naar directeur RWS en bestuurder WS, daarna naar STAS. Eind december 2011 is deze kwestie nog niet afgehandeld.

In oktober 2011 ontstond onrust door Kamervragen vanuit de PVV over onveilige dijken en diverse mediaberichten naar aanleiding daarvan. De Zeeuwse dijken zouden doordat ze op drijfzand zijn gebouwd op instorten staan. De PVV baseert deze stelling op informatie van onder meer Jan Willem Boehmer, een voormalig RWS ingenieur. Gelukkig wordt de onrust in de kiem gesmoord door krachtige reactie vanuit het ministerie.

Bezetting afdeling Communicatie

In 2011 gingen twee communicatieadviseurs met zwangerschapsverlof. Vanuit Lievens Communicatie werd vervanging geregeld.

Het vertrek van omgevingsmanager Joris Perquin had een herverdeling van taken tot gevolg, ook tussen de nieuwe omgevingsmanager Roy van de Voort en projectsecretaris Anneke McGovern.

In 2011 heeft de afdeling Communicatie daarvan nog geen gevolgen ondervonden. In 2012 zal dit naar alle waarschijnlijkheid wel het geval zijn.

Aandacht- en verbeterpunten

Het doel van de digitale nieuwsbrieven is primair om omwonenden snel van actuele informatie te voorzien. Een goede informatie-uitwisseling tussen projectleiders en/of directieleden is daarvoor essentieel. Dit blijft een aandachtspunt.

Deze evaluatie over 2011 geeft geen aanleiding om meer aandacht- en/of verbeterpunten toe te voegen.

Onderzoek/innovatie

Y. Provoost

Landelijk onderzoek

Net als voorgaande jaren loopt het programme en biedt nog steeds een toegevoegde waarde. Wel wordt het programma ieder jaar wat kleiner. Omdat het onderzoek de laatste jaren steeds inhoudelijker en diepgaander wordt is het moeilijk om aan de planning te voldoen. Een aantal onderwerpen zal dan ook niet worden afgerond in dit jaar en doorschuiven naar 2012.

Randvoorwaarden

Door de scheiding van Deltares en Svasek zijn de communicatieproblemen sterk verminderd.

Afgelopen jaar is er steeds meer aandacht voor de belastingzijde gekomen. Daardoor zijn er veel discussies gevoerd. Dit had tot gevolg dat de inzet van Svasek ongeveer verdubbelde tov de raming. Om hier betrer de vinger aan de pols te kunnen houden is voor 2012 met Svasek afgesproken om tijdig aan de bel te trekken indien vragen meer dan 'een paar uurtjes' gaan kosten. Er wordt dan in overleg met de projectleider gekeken of er een extra opdracht uitgezet moet worden.

Duurzaamheid

Uiteindelijk is in het najaar van 2011 toch nog een pilot opgestart: dijkvak Stavenisse. Het resultaat lijkt niet helemaal wat we voor ogen hadden. Voorjaar 2012 wordt deze pilot geëvalueerd. Het voornemen is wel om 2012 nog enkele vakken het stempel duurzaam te gaan geven.

Nieuwe producten

De pilot 'versterkt sediment' is succesvol verlopen. Een vervolg lijkt echter lastig gezien de kosten en de minder flexibele inzet van materieel.

Hill Innovations en Martens Beton hebben een nieuwe zuil ontwikkeld in overleg met Zeeweringen. De zuil lijkt een goede kanshebber voor duurzaamheid vanwege de besparing op beton bij gelijke hydraulische stabiliteit. In 2012 is een uitvoeringspilot voorzien.

Ook vanuit Duitsland nog steeds aandacht voor onze dijken. Berdingbeton blijft proberen om het Verkalitblok op onze dijken te plaatsen. In 2011 is getracht een pilot met een trap uit te voeren, deze pilot is niet tot uitvoering gekomen. Probleem nu is het verschil in ontwerpen en het is en blijft een interlockblok...

Builing with Nature

De inzet van Deltares blijft te abstract en blijft achter de feiten aanlopen. Mede gezien het geringere aantal te ontwerpen dijkvakken wordt dit onderdeel niet voortgezet in 2012.

Overige zaken

In 2011 zijn er overslagproeven op Tholen uitgevoerd. Aanleiding was het verzoek van de beheerder om het herstel van het bovenbeloop te controleren. Daarnaast zijn ook nog enkele objecten op de waterkering aan overslag bloot gesteld. Het onderzoek heeft uiteindelijk geleid tot het 'uitvinden' van golfoploopprouwen. De conclusies van die proeven moeten in 2012 een plek krijgen bij, ontwerp, uitvoering en beheer. Naar aanleiding van het onderzoek zijn nog aanvullende onderzoeken

uitgezet op de reeds verbeterde dijkvakken langs de Oosterschelde (wellicht dat dit onderzoek in 2012 een vervolg krijgt). Naast de technische aspecten heeft het onderzoek ook geleid tot kamervragen.

In 2011 is een start gemaakt met het 'concretiseren' van kennisbehoud. In overleg met de HZ is de insteek gekozen om een symantische Wiki op te zetten. Deze Wiki-omgeving wordt gevuld met de processtappen van Zeeweringen. Aan die stappen worden allerlei producten (rapporten, foto's enz.) gekoppeld. In 2012 wordt een werkend voorbeeld verwacht dat aan beheerders getoond kan worden.

Afgelopen jaar zijn verschillende dijkvakken onderworpen aan radiometriemetingen. Deze metingen geven verschil in vocht in de ondergrond aan. Op basis hiervan kunnen verschillen in de ondergrond worden vastgesteld. Vochtige plekken zouden kunnen wijzen op locaties waar grondverbeteringen nodig zijn. De metingen lijken goed te voldoen. In 2012 dienen enkele metingen te worden geverifieerd met het breekwerk tijdens de uitvoering. Als alles er dan goed uitziet zou deze methode in het proces geïmplementeerd kunnen worden.

Andere beheerders/projecten

Ook afgelopen jaar weer volop vragen vanuit de andere beheerders (Fryslân, Vooroeververdigen, Hollands Noorderkwartier, Rijnland, Grevelingen, Volkerak-Zoommeer). Dit naast de vaste inzet voor HWBP en Perkpolder.

Ecologie

R. vd Voort

Ecologie en Ontwerp

ECOLOGIE IS EEN LEUKE HOBBY MAAR VAL ER GEEN ONTWERPERS MEE LASTIG!

- Ecologie wordt vooral gezien als randvoorwaarde voor het te kiezen soort bekleding. Is het voor planten en wieren allemaal wel noodzakelijk, willen we 30 km van hetzelfde wier? Het lijkt één soort, maar dit komt omdat de keuzetabel voor ontwerpers is vereenvoudigd. Toch blijft de reden van een keuze voor ontwerpers soms onduidelijk.
- Het onderscheid tussen noodzaak en wens is niet altijd duidelijk (qua bekleding). Dit is wel bespreekbaar en wordt uiteindelijk vastgesteld in het PBO.
- Soms worden afwegingen door de ontwerper overruled door ecologische afwegingen. De ontwerper ervaart dit niet als duidelijk of voor de hand liggend.
- Ecologische adviezen dienen niet alleen voor behoud van de natuurlijkheid van de Oosterschelde, maar ook om het proces ten behoeve van vergunningverlening etc. te bespoedigen. Daarom wordt vaak de "veilige" kant gekozen bij de keuze van een type bekleding. Tijd (planning) is een essentieel onderdeel binnen PBZ.
- Als bepaalde soorten een jaar niet voorkomen kan een bepaald ecologisch advies onnodig lijken, maar de ecologen maken gebruik van gegevens die hen voorhanden zijn en er moet een keuze gemaakt worden.
- Onnodig dure maatregelen (als voorbeeld geldt de Levendbarende hagedis bij Inlaag De Val) laten zien dat ecologie soms inderdaad meer een hobby is dan een randvoorwaarde.

Conclusie: Momenteel gaat de keuzeafweging van bekleding op een goede manier, wellicht is af en toe verduidelijking vanuit ecologische hoek noodzakelijk. "Hobby"-maatregelen en wettelijk noodzakelijke maatregelen worden nu reeds gescheiden in de passende beoordeling en er wordt voorkomen dat deze – zoals eerder wel gebeurde – in de vergunning terecht komen.

Geen verdere actie benodigd.

ONTWERPERS ..., ZE HEBBEN BLIJKBAAR AANDELEN IN DE ASFALTINDUSTRIE

- De ecologen vinden dit meevallen, er kan op positieve en constructieve wijze overlegd worden over het al dan niet toepassen van asphalt. Soms ontbreekt het de ecologen aan technisch inzicht waarom iets niet mogelijk zou zijn, maar dan wordt dit altijd besproken (meer dan voorheen).
- Wordt er bij de keuze van bekleding gekeken naar kwaliteit of kwantiteit van de soorten flora en fauna.
- Asphalt is nu eenmaal sterk, goedkoop, overlagen mag buiten het stormseizoen en het is onderhoudsvriendelijk.

Conclusie: Zie de 1^e stelling.

Geen verdere actie benodigd.

ZIJN ECOLOGEN WEL VOLDOENDE AANSPREEKBAAR?

- Ecologen zijn voldoende aanspreekbaar, via e-mail, telefoon. Het is geen probleem dat ze fysiek (veel) minder aanwezig zijn binnen PBZ.
- De meeste "1^e vragen" gaan naar Peter, hij is wel veel op kantoor aanwezig.

Conclusie: De ecologen zijn meestal 1 maal per maand (ecologenoverleg) fysiek aanwezig bij PBZ. Daarnaast zijn ze er bij relevante besprekingen en zijn ze goed bereikbaar.

Geen verdere actie benodigd.

EEN TRAJECTECOLOOG MOET TIJDIG WORDEN UITGENODIGD VOOR ÉN AANWEZIG ZIJN BIJ ALLE OVERLEGGEN AANGAANDE ONTWERP

- Voor ontwerp komen de uitnodigingen tijdig, dit is anders bij uitvoering.
- Aanwezigheid is afhankelijk van ecologische moeilijkheidsgraad van het dijktraject.
- Kwartetoverleggen worden door Roy ruim van te voren ingepland. De ontwerper zit voor en de ecooloog maakt het verslag. De terugkoppeling en dergelijke verlopen prima.
- De 1^e bouwvergadering vinden de ecologen belangrijk (vaak worden ze door uitvoering overigens laat uitgenodigd), het is van belang dat ontwerper en/of ecooloog de contracteisen verwoorden in deze vergadering (deze zijn vaak strenger dan de eisen uit de vergunning) benoemd.

Conclusie: De ecooloog is aanwezig als hij er moet zijn en hij wordt op tijd uitgenodigd.

Verdere acties:

- *Bij uitvoering benadrukken dat de uitnodigingen voor diverse overleggen tijdig worden doorgegeven aan de ecooloog [**actie Joris / Roy**].*
- *Voorafgaand aan de 1^e bouwvergadering kort overleg tussen ontwerper, projectleider en ecooloog om te voorkomen dat contracteisen / vergunningeisen richting aannemer anders worden verwoord [**actie Gert Jan**].*

DE ECOLOOG MOET MEER DAN NU CHECKS UITVOEREN OP CONTRACT GEDURENDE VOORBEREIDING

- Dit vindt nu pas in een laat stadium plaats (vaak na aanbesteding, dus te laat).
- "Meer checks" dienen "tijdige checks" te zijn.

Conclusie: De ecologen moeten eerder de kans krijgen te reageren op contracteisen met betrekking tot ecologie.

Verdere actie:

- *Contractstukken tijdig naar ecologen zodat ze commentaar kunnen leveren, dit geldt ook voor de 1^e en 2^e Nota van Inlichtingen bij een contract voor zover betrekking op ecologische aspecten (als fasering) [**actie Gert Jan**].*

DE ONTWERPER MOET MEER CHECKS UITVOEREN OP DE PASSENDE BEOORDELING / SOORTENTOETS IN HET VOORTRAJECT

- Dit gebeurt nu niet, terwijl het goed zou zijn als een ontwerper relevante zaken aangaande ontwerp checkt (fasering, dijktraject, transportroute goed opgenomen, etc.). Als het concept intern getoetst wordt door Peter en Hans dient het ook ter toetsing naar de ontwerper te gaan.

- Wijzigingen achteraf (in het ontwerp) worden niet altijd gecommuniceerd richting ecooloog (achteraf is na de ontwerpnota).
- Alle commentaar (zowel van waterschap als ecooloog) op de concept ontwerpbeschikking van het bevoegd gezag dient ook naar de ontwerper te gaan.
- "Wenselijkheden" uit de Flora- en Faunawet moeten ook goed in het contract worden verwoord. Deze staan niet in de vergunning in het kader van de Natuurbeschermingswet.

Conclusie: Het zou goed zijn als voortaan de ontwerper ook een check doet op de passende beoordeling / soortentoets. Daarnaast moeten ontwerpwijzigingen tijdig worden gecommuniceerd.

Verdere acties:

- *Tijdig communiceren ontwerpwijzigingen ná verschijnen ontwerpnota [**actie Gert Jan / ontwerper**].*
- *Concept passende beoordeling en soortentoets bij verzenden aan Peter en Hans voor interne toets ook voor commentaar zenden aan de ontwerper [**actie Roy / ecooloog**].*

OVERIGE ZAKEN

Robert: detailadviezen zoals nu worden opgesteld zijn erg uitgebreid en kosten veel tijd. Kan dit bondiger voor de nog te schrijven 2015-trajecten? Vooral de tabellen met inventarisatie zijn erg veel werk, kan hier niet naar verwezen worden? Zowel ontwerpers als ecologen zijn hiermee akkoord.

Hans: soms duiken onverwacht trappen en parkeerplaatsen op, hoe kan dit? Een voorbeeld is de rare parkeerplaats bij de nol van Schelphoek-West. De ontwerpers vragen zich af of dit niet bij uitvoering thuis hoort. Trappen worden vaak besproken in het PBO, maar soms worden ze aangelegd op plaatsen waar het slik ontoegankelijk is. Bij het schrijven van een memo m.b.t. publieksgerichte voorzieningen voor het PBO is het dus raadzaam een ecooloog er naar te laten kijken. Bij wijzigingen in het ontwerp of de uitvoering is het altijd zinvol om een ecooloog te raadplegen.

Ecologie en Uitvoering

BELANGRIJKSTE AFSPRAKEN EVALUATIE 26-11-2009

- Problemen of ecologische twijfel altijd melden bij trajectecoloog / Peter, bij vergunningen Roy.

Er blijkt soms een grijs gebied te zijn. Afgesproken wordt dat de trajectecoloog voor de eerste bouwvergadering een lijst opstelt met de belangrijkste ecologische punten en deze bespreekt. Van belang is dat er in dat lijst géén afwijkingen zitten ten aanzien van de vergunning in het kader van de Nb-wet of ten aanzien van het contract. Verder zou het goed zijn als de ecooloog in plaats van 1 maal op het werk 2 of zelfs 3 maal een ecologische check op het werk uitvoert. Voorafgaand contact met de projectleider, zodat ze samen "een rondje kunnen maken".

Vervolgsafspraken: De ecooloog maakt een lijstje met belangrijke zaken voorafgaand aan de eerste bouwvergadering. De ecooloog voert minimaal 2 à 3 ecologische checks uit per uitvoeringsperiode (bij een hoge ecologische moeilijkheidsgraad kan dit meer zijn, bij een lage moeilijkheidsgraad minder).

- Ecologie standaardpunt bij bouwvergadering, afschriften van verslagen naar trajectecoloog en Peter.

Dit wisselt per projectleider. Het tijdig opmaken en verzenden van verslagen zorgt dat een trajectecoloog en/of Peter de voortgang van het werk goed kan volgen en ecologische knelpunten eerder kan signaleren.

Vervolgafspraken: Ecologie is iedere bouwvergadering een punt op de agenda, de trajectecoloog is enkel bij de eerste bouwvergadering (of het startoverleg) aanwezig. Verslagen worden vlot na de bouwvergadering ook naar de trajectecoloog en Peter gezonden.

- Ecoloog geeft vooraf aan bij welke werkzaamheden vanuit ecologie hij perse aanwezig wil zijn.

Omdat de trajectecologen vaak lange reistijd hebben dient dit goed te worden afgesproken. Indien snel een ecologische opinie gewenst is zit Peter dichtbij of zijn de trajectecologen telefonisch bereikbaar.

Vervolgafspraken: De trajectecoloog geeft zelf aan waar hij persé bij wil zijn. De projectleider zorgt dat de trajectecoloog tijdig weet wanneer deze werkzaamheden plaatsvinden.

STELLINGEN

STELLING 1: "VOORAF LEUK BEDACHT, MAAR IN DE PRAKTIJK..."

- Zie je de investeringen voor ecologie nu eigenlijk wel terug? Er zijn nog nooit werken stil gelegd, dus uiteindelijk wel.
- Schiet je niet met een kanon op een mug? De ecologen geven aan pragmatisch te werk te gaan. Wordt het belang van het kwartetoverleg niet onderschat? Dan kan uitvoering nog kritische kanttekeningen plaatsen bij mitigerende maatregelen en kan de trajectecoloog nog wijzigingen aanbrengen.
- De bescherming van de veel voorkomende Kaardenbol of het aanleggen van een groot paddenscherm voor één rugstreep bij Gat van Westkapelle lijkt nogal overdreven. Er is nu eenmaal een wettelijk kader, maar de ecologen geven aan ook hier pragmatisch mee om te willen gaan (zaad verzamelen en naderhand zaaien, géén paddenscherm maar periodieke controle).
- Op hoogte brengen van het schor op oorspronkelijk niveau is logisch, maar waarom het slik ook? De hoogte van het slik is van belang voor het bodemleven, een iets grotere verhoging is niet erg, maar een grote laag er op wel.

Vervolgafspraken: De provincie Zeeland (Bouke Bouwman) komt een gastles over de Natuurbeschermingswet verzorgen voor alle disciplines binnen het projectbureau. Uitvoering dient te beseffen dat het kwartetoverleg de laatste kans is om kritiek te uiten op mitigerende maatregelen, daarna start het proces van afronding van de toetsen en vergunningaanvraag en ter inzage legging.

STELLING 2: "HÉ, HET IS BOUWVERGADERING...! GISTEREN..."

- De ecologen geven aan dat het per projectleider wisselt of ze tijdig voor de eerste bouwvergadering of het startoverleg worden uitgenodigd.
- De ecologen vinden dat er vanuit de aannemer weinig interactie is tijdens de uitleg over ecologie.

Vervolgafpraak: Projectleiders nodigen tijdig trajectecologen uit middels een vergaderverzoek.

STELLING 3: "JE HOORT DE ECOLOOG, MAAR JE ZIET 'M NOOIT!"

- Zoals bij stelling 1 reeds aangegeven zouden meerdere ecologische checks per dijktraject gewenst zijn, maar dan samen met de projectleider!
- Van de Biggelaar wil dat men op zijn werken veiligheidsschoenen, hesjes en helmen draagt. Dit is een aandachtspunt voor de ecologen, hesjes en veiligheidshelmen zijn desgewenst te verkrijgen via Anne Marie.

Geen verdere vervolgspraken.

STELLING 4: "LEUK, DIE ECOLOGISCHE CHECK, MAAR WAT MOET IK ER MEE?"

- De ecologische checks en de verwoording in memo's (zowel de tussentijdse als de ecologische eindcheck) worden als nuttig ervaren.
- De onderhoudsperiode loopt dan wel tot circa 1 mei a.s., maar de projectleider heeft liever een eerdere check omdat er dan nog materieel en mensen van de aannemer op de werken zijn.

Vervolgspraak: Ecologische eindcheck zo kort mogelijk na de oplevering.

Waterschap Scheldestromen

André Marinisse, Raymond Derksen
Leo Wisse, Ben van Eijk

- In de voorbereiding meer aandacht voor dikte en de kwaliteit van het kleipakket boven de buitenberm
- De meetploeg van het waterschap meer inzetten ter controle van bijvoorbeeld afwijkingen, valt veel geld mee te besparen
- Beter documenteren/vastleggen van ongelukken/ afspraken in het besteksdossier van opdrachtgever, anders is opdrachtnemer altijd de bovenliggende partij
- Diepte vooroever beter meenemen in ontwerpen
- Verbeterpunten n.a.v. ervaringen overslagproeven Tholen (inkassingen, steilheid talud, overgang talud-onderhoudsweg etc.)
- Verbeterpunten n.a.v. evaluatie SCB (zie presentatie van Mark Bakker en het verslag van vorig jaar van de bespreking met de toezichthouders/PI's)
- Verbeterpunten n.a.v. ongeval met kraan Polder Schouwen (zie betreffende rapportage)
- Het lijkt erop dat mitigerende maatregelen en/of vergunningvoorschriften niet altijd één op één worden overgenomen in het bestek, waardoor in de voorbereidings- en uitvoeringsfase zaken moeten worden "gerepareerd". Soms heeft dit een schriftelijke waarschuwing van de provincie tot gevolg en leidt tot onnodige acties (briefwisseling).
- Aandacht voor het tijdig afronden van de werkzaamheden (waaronder ook het plaatsen van afrasteringen en hekwerken). In ieder geval vòòr de in de vergunning genoemde einddatum.
- Voorbereidende werkzaamheden verder optimaliseren (onderzoek naar teen, kleidiktes en kwaliteit klei in onderbeloop en buitenberm;
- Insteken op maximale ruimte binnen de vergunningen (niet voor elk detail terug naar de provincie moeten);
- V.w.b. communicatie het verzoek om de waterschapsmensen ook mee te nemen in het wekelijkse magazine (accent ligt nu erg op de overige projectmedewerkers).